

A ucide ce iubești

Incontestabil, omul de afaceri, spionul și dramaturgul Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais a avut geniu. Pentru a-i înfățișa tumultuoasa existență, precum și esența operei nemuritoare, e nevoie de scripirea unui geniu pereche, fie el mozartian sau rossinian. Altfel, dintr-o biografie mai fascinantă chiar decât spumoasa creație poate să rezulte o platitudine absolută. Cum s-a întâmplat recent chiar în patria scriitorului, unde un film ce i-a fost consacrat n-a putut "trăi", în primul rând din cauza protagonistului insipid. Pelicula a rulat și pe ecranele românești.

Nu e simplu să-l evoci pe ceasomicarul autodidact, traficant de arme înnobilit, revoluționarul voltairian despre care s-a spus că se identifica într-o anume măsură cu personajul său atât de popular încât a devenit substantiv comun, noțiunea de *figaro* sporindu-și în timp conotațiile. În principiu, e meritoriu efortul neobositului Constantin Dicu de a înigheba un scenariu care să gliseze între realitate și ficțiune, între concretețea existenței și cea a ima-

ginanului, prevalându-se de formidabilele avantaje ale unui spectacol de televiziune. Regizorul își declară deschis "sursele" (**Vulpile în vie** de Lion Feuchtwanger, **Bărbierul din Sevilla și Nunta lui Figaro**) și ignoră ideea lui Mihai Rădulescu dintr-o întreprindere similară pe același "subiect": comedia **Ceasomicarul Revoluției sau Beaumarchais la Saint-Lazare**.

Culmea este că montarea e deficitară tocmai la capitolul mizanscenei, unde nu se întrezărește defel dramul de nebunie inerent unei aventuri de acest fel. În mod deliberat se pare că s-a ales soluția desuetă a inserturilor în medalion – ofertantă pentru TV – ce ar fi putut da nota stilistică a viziunii: filigranul evocator, care presupune însă un grad sporit de rafinament. Condiție *sine qua non*, însemnând finețe și subtilitate, de la accesoriile vestimentare la detaliile gestuale. Amănunte nu scapă aparatului de filmat, imaginea meritând o mai atentă elaborare a iluminării și încadraturii. Aici trebuie spus că – și la re-vizionare

(prilejuită de reluarea acestui mai vechi spectacol: **Războiul domnului Beaumarchais**) – simți regretul că s-a ratat șansa unei reușite depline, în care montajul să fi urmat strict acordurile compozitorilor pe care i-a inspirat Beaumarchais. Astfel s-ar fi "biciuit" și prestațiile actoricești până la atingerea unui ritm galopant, pe măsura dinamicii extraordinare a comediei dramaturgului francez; personalitatea lui Beaumarchais e contradictorie și controversată, are ironie șfichiuitoare și vervă neobosită, căreia e păcat să-i înfățișezi doar laturi nesemnificative, de ordin familial. Unilateral sunt schițate și celelalte personaje, de la curtea regală sau din mediul actoricesc, dispărând cu desăvârșire "distincția de clasă". Lucru ce distruge chiar sâmburele conflictual, miza dramatică a operei și, de ce nu, chiar a existenței lui Beaumarchais. Autorul a fost poate prea iubit și, de aceea... trădat.

Irina Coroiu

Sa anchetă Pensia - jignire sau binefacere

Răspund tinerii

1. Cum resimțiți faptul că unii dintre colegii dumneavoastră au fost pensionați ?
2. Cum v-a primit în teatru și cum ați colaborat cu vechea generație de actori ?
3. Vi se pare firesc actul pensionării artiștilor sau, în ceea ce îi privește, credeți că ar trebui făcute unele excepții ?
4. Cum gândiți perspectiva propriei pensionări ?

MIRCEA RUSU, actor, Teatrul Național din București;

1. Nu-l resimt în nici un fel, pentru că rolurile pe care le joacă și le vor juca le vor aparține și în continuare. Vor fi prezenți alături de noi până la adânci bătrâneți, chiar dacă nu vor mai figura pe "schema de personal". Fără ei nu se

poate !

2. Mulți m-au primit bine, iar colaborarea cu majoritatea actorilor vechi ai Naționalului a fost și este destul de bună.
3. Actul pensionării mi se pare firesc. De ce ? Am explicat deja la punctul 1.
4. Cu mare încredere și liniște.

IONUȚ POHARIU, actor liber profesionist:

1-3. Faptul că mai mulți actori au ieșit la pensie ca urmare a legii apărute (sau reactualizate), nu m-a făcut să resimt vreo diferență din punct de vedere financiar – deși acest aspect părea a fi punctul forte al măsurii în cauză. În schimb, mă întristează lipsa de toleranță față de acești artiști, care au însemnat, la un moment dat, o culme a teatrului românesc. Poate că trebuia găsită o variantă managerială care să fie, în același timp, eficientă, dar și protegitoare pentru ei.

2. În general am fost foarte bine primit de colegii mai vârstnici, în toate teatrele în care am lucrat – "Bulandra", Național, Odeon, Teatrul Mic. Au existat și mici excepții, datorate unor situații mai delicate și, câteodată, orgoliului. De destule ori, însă, am învățat de la *cei mari* – și în afara relației de parteneriat pe scenă, numai privindu-i. De pildă, dincolo de profesionalismul său, Adrian Pintea este unul dintre acei actori care mă impresionează chiar și prin simpla lui apariție, prin noblețea și sensibilitatea pe care le conține și le emană în scenă.

4. Cu privire la viitoarea mea pensionare... Este un lucru care, intuiesc, nu va mai exista. Cred și sper că voi prinde și alte vremuri, în care să nu se mai pună atât de acut problema salariului sau a pensiei. Nu știu cum va fi, dar poate avem norocul să reușim a înlocui puterea banului cu alte mijloace de răsplătă (poate divină) a faptelor noastre.

ALEXANDRU JITEA, actor, Teatrul "Noțtară":

1. Profesional – în nici un fel. Există roluri pentru toate vârstele, așa încât cei vizați de această măsură nu puteau juca în rolul meu, și nici eu într-al lor. Nici din punct de vedere material nu resimt vreo schimbare. Deși se părea că roslul administrativ ar fi fost economisirea și, respectiv, redistribuirea unor sume, reprezentând salariile ce nu se mai plătesc, de fapt nu s-a schimbat, nu s-a îmbunătățit nimic.

Resimt, însă, psihic faptul că nu mă mai întâlnesc în teatru, la repetiții, cu anumiți colegi. Ne vedem pe stradă, uneori, și observ că pe chip li s-a așternut tristețea,



Ion Lucian, Liliana Țicău și Larina Demian în **Turnul de fildeș** de V. Rozov

că se simt marginalizați, la capătul unui drum, fără speranțe. Asta mă mâhnește și pe mine. Și mi se pare nedrept ca, după 30-40 de ani în care ai jucat seară de seară, să fii brusc lipsit de această bucurie, de această plăcere. Căci, în fond, din dragoste se face teatrul. Nici un actor nu a optat pentru această profesie urmărind câștigul, banii. De aceea, poate, s-a și ajuns la acceptarea unui statut mizer, oglindit și în suma derizorie primită drept salariu sau pensie. E grav, ca actor, să nu primești banii necesari pentru a-ți asigura un trai decent, dar și mai grav este să ți se confişte bucuria de a juca, sensul unei vieți.

2. Au existat și persoane care nu au avut încredere în mine și nu m-au considerat o investiție prea fericită. E firesc ca la orice început să existe unele îndoieli, dar eu mă simt liniștit la gândul că în timp le-am spulberat îndoielele. Mai am încă multe de făcut, de demonstrat, în primul rând celor care au crezut în mine și m-au ajutat (țin să-l amintesc aici pe regretatul director Maxim Crișan), apoi celorlalți colegi, dar și mie însumi.

3-4. Actul pensionării este un gest firesc dacă privim artistul ca pe un simplu angajat al statului. Dar, cum viața lui nu este aceea a unui funcționar (teatral), în cazul nostru actorul – care se consumă, se frământă, arde pe și pentru scenă, pe care îl costă fiecare rol – merită o altă soartă, respectiv un alt statut social. Cred că ar trebui să existe, totuși, niște "măsuri" spe-

cială cu care să se cântărească valoarea muncii sale. Vreau să cred că va exista cineva care să se ocupe și să încerce să îndrepte și această "strâmbătate". Până atunci, însă, nu vreau să mă gândesc la perspectiva propriei mele pensionări, fiindcă totul ar deveni un coșmar care m-ar obseda. Profit de faptul că mai am, încă, timp. Prefer dulcea inconștiență a tinereții, care mă ajută să trăiesc frumos (deși greu !) și care nu mă lasă să uit că în afara teatrului nu există alternativă în viața mea.

MARA PAȘICI, regizor liber profesionist:

1. Consider că în România există actori (nu toți, câțiva) care nu ar trebui să fie pensionați. În teatru sunt multe spectacole în care e nevoie de oameni în vârstă. Nefigurând pe lista de personal a unui teatru, chiar și actori foarte talentați nu sunt folosiți nici atât cât și-ar dori, nici atât cât ar putea juca.

2. Întâlnirea dintre generații are și partea ei bună, și partea ei mai puțin bună. Colaborarea mea cu artiști din vechea generație mi-a dat posibilitatea de a intra în contact cu o extraordinară școală de actorie (lucru care pentru un regizor este esențial).

3. Anumite delimitări se impun, deși acest fapt ar pricinui directorilor de teatre nenumărate dificultăți.

4. Nu știu care vor fi problemele teatrului românesc atunci când voi ajunge și eu la vârsta pensionării.

"Problema care se pune [..] este că în domeniul teatrului pensionarea nu se face în condiții diferite, față de alte domenii bugetare."

"Poate cinea să se opună unei legi care există și care trebuie să funcționeze?"

"Cei care nu joacă de multă vreme și, în același timp, refuză să se pensioneze reprezintă, din perspectiva celor ce așteaptă la porțile teatrelor, un element de blocaj."

"Statul, societatea nu au responsabilități și față de tineri? Pe ei cine îi apără?"

"...începând cu data de 16 septembrie, se va aplica integral Legea salarizării în instituțiile bugetare. Este un nou sistem, care va schimba toate datele problemei, pentru că vechimea nu va mai constitui unicul criteriu de apreciere a valorii [..]."

"Noul sistem va face – nu până la capăt, din păcate, pentru că este imposibil – ordine morală în acest domeniu, care este, să nu uităm, unul competitiv."

Fragmente din interviul luat de Cristina Dumitrescu, domnului ministru Ion Caramitru (Adevărul, 15 august 1998)

Răspund actorii în cauză

- 1. Considerați pensionarea un act gândit în beneficiul actorilor și al teatrelor ?**
- 2. Cum resimțiți acest nou statut ?**
- 3. Care ar putea fi perspectivele celor vizați de această măsură ?**

IARINA DEMIAN, Teatrul de Comedie:

1. O reformă în teatru este absolut necesară, ea însemnând în primul rând o Lege a teatrelor și elaborarea unui contract managerial – document fundamental pentru ca directorul să aibă drepturi și responsabilități (întrucât, la ora actuală, are doar dreptul de a nu avea responsabilități). Această frază ar putea să pară o amară ironie, dar, în haosul ce domnește, ea nu exprimă decât crudul adevăr.

Legea pensionării exista și înainte. Dar oare de ce nu se aplica?... Există, desigur, o vârstă a retragerii, dar nu știu dacă artiștii trebuie obligați, printr-o lege asemănătoare cu aceea pentru celelalte categorii profesionale, să iasă la pensie în funcție de o limită de timp stabilită arbitrar. După mine, actorul nu are vârstă. De altfel, eu nu cred în generații, cred în personalități. Teatrul are nevoie de o întreagă tipologie umană. Atât tinerii cât și bătrânii își au locul lor. Dacă e făcut doar cu tineri, atunci teatrul este unul experimental. Mă număr printre cei care, fără a descuraja această modalitate, susțin teatrul de repertoriu, în care e nevoie de toți. Nu știu cum ar fi arătat Teatrul de Comedie când aveam eu 20 de ani, fără cei lângă care am învățat profesia: Nicolae Gărdescu (care juca la peste 75 de ani!), Ștefan Ciobotărașu, Florin Scărlătescu, Sorin Balaban și mulți alții.

2. Această lege avantajează numai statul. Și asta doar teoretic, pentru că, în fapt, oricum nu se vor acoperi datoriile la FMI cu salariile actorilor pensionabili! Și nici în buzunarele celorlalți actori nu vor ajunge aceste sume.

Foarte mulți artiști dispar înainte de

vreme. De ce? Pentru că trăiesc și muncesc într-o lume fragilă, în care normalul e anormal și invers. Nu s-a gândit nimeni că în acest univers special e nevoie de alte legi? Actorii reprezintă singura categorie socială care își dorește să lucreze fără întreruperi, numai să aibă ce. Și cum le este răsplătită râvna?

Actorii sunt ca niște copii mari – uneori supărători, pentru că nu au opinii, alteori înduioșători, alteori extrem de umiliți de statutul lor și temători. Poate că e firesc să fie astfel, căci ei sunt cei mai dependenți de o colectivitate și, respectiv, cei mai vulnerabili. Dar merită ei oare să fie pedepsiți astfel? – vă întreb, gândind ca pe o pedeapsă această nouă lege, care va transforma actorul dintr-un creator într-un cerșetor.

Nu, nici teatrele nu vor avea de câștigat și nici actorii, deși se vehiculează ideea cumulului. Și asta pentru că nu întotdeauna adevărul este egal cu dreptatea. Nu întotdeauna câștigă cei mai buni. Șansa, dar și abilitatea, contează enorm. Trecerea pe contracte este începutul sfârșitului. Ca spirit artistic teatrele vor fi distruse. Vor fi năpădite și mai tare de sărăcia acestei perpetue tranziții, vor fi cucerite de spiritul comercial. Directorii vor fi nevoiți să recurgă la cele mai ieftine soluții. În această situație, cum va mai funcționa criteriul valorii? Vor funcționa, însă, proiectele sponsorizate de persoane care vor dori anumite distribuții, anumiți regizori sau scenografi, dar nu e sigur dacă în această opțiune va prima calitatea profesională. Echipele permanente se vor transforma încet-încet în "găști" și asta nu poate fi decât în defavoarea teatrului,



Iurie Darie în *Fata morgana* de D. Solomon

minând un teren și așa sfâșiat de spiritul de competiție.

Mi-e teamă că legea cu pricina devine, în perspectiva acestor consecințe, o invitație la corupție și la haos în teatru. Și, cu siguranță, nici spectatorilor nu le aduce vreun folos, pentru că ei vor, în aceeași măsură, să-și vadă pe scenă și trecutul, și prezentul, și viitorul.

3. Mă consider o persoană extrem de echilibrată, cu multă forță și care a trecut prin multe până acum. Deși am fost tristă, nimic nu m-a frânt. N-o spun din orgoliu (m-am lepădat de mult de orgoliu), dar sunt sigură că viața mea profesională și personală nu se va opri aici. Voi începe, ca de fiecare dată când ajung la o răscruce, un drum nou. Dar nu-mi place să gândesc lucrurile doar din punctul meu de vedere. E important să ne gândim și la ceilalți. De aceea cred că e necesar să ne răzvrătim în fața unei nedreptăți, a unui obstacol ce ni se pune în cale, indiferent dacă personal avem sau nu puterea de a-l trece.

IURIE DARIE, Teatrul de Comedie:

1. În primul rând este o treaptă ce face trecerea către un alt sistem. În al doilea rând, însă, a-i pensiona pe actorii vârstnici pentru a-i angaja pe cei tineri (angajare binevenită, de altfel) seamănă foarte tare cu a lua banii dintr-un buzunar pentru a-i pune în altul. Așadar, nu văd nici un beneficiu pentru nimeni.

2. Grație unor activități culturale colaterale, eu sunt într-o situație specială – cea a autosubvenționării. De aceea, pentru mine, acum, pensionarea reprezintă mai degrabă un șoc decât o povară.

3. În măsura posibilităților, să fie folosiți în continuare. Oficializarea sistemului "de gașcă", însă, va face ca șansele unora să fie mai mari decât ale altora.

Din nou tinerii

Oana Ioachim, actriță, Teatrul Mic:

1. La Teatrul Mic nu simțim nici o diferență, pentru că ei vor continua să joace. Este doar o chestiune birocratică, o formalitate prin care se încearcă rezolvarea problemei teatrelor. Sunt scoși la pensie actorii care au vârsta pensionării, pentru a se angaja actori tineri. Este o falsă soluție, pentru că nu vârsta, ci valoarea ar trebui să primeze într-o meserie ca a noastră.

2. La noi, deși repertoriul nu este bazat pe spectacole în care se întâlnesc toate generațiile de actori, există comunicare, indiferent de vârstă. Recunosc însă că eu nu am simțit acea ocrotire sau grijă pentru destinul nostru, nici aripa ocrotitoare a unui maestru care să ne formeze. Dar foarte posibil este ca și noi să purtăm o parte din vină pentru deteriorarea relației discipol-maestru.

3. Nu cred că talentul poate fi scos la pensie! Vârsta unui artist nu este cea biologică: la 60 de ani poți să ai de spus la fel de mult ca și la 30, pe când reciproca nu este întotdeauna valabilă. Dacă am avea curajul să începem să lucrăm pe proiecte, iar actorii să fie angajați pe contract și dacă am avea norocul ca aceste angajări să se facă cinstit, s-ar forma, în timp, o ierarhie valorică reală, care nu ar ține cont de vârstă. Deocamdată, publicul plătește bilet ca să vadă niște mari actori. Tocmai

aceștia să fie scoși la pensie?!

4. Poate că ar fi timpul să mă gândesc la pensionare, din moment ce acum se montează o piesă în care rolul unei fete tinere este jucat de o actriță angajată la alt teatru! Dar nu cred că o să apuc pensia. Nu vedeți în ce stres trăim?

Claudiu Bleonț, actor, Teatrul Național din București:

1. Fără cuvinte.

2. Colaborarea cu vechea generație de actori nu poate fi decât împlinoare.

3. Este un lucru firesc, dar în unele cazuri trebuie făcute excepții.

4. Ca pe un lucru normal.

Șerban Puiu, regizor:

1. Problema este complexă. În opinia mea, există trei tipuri de actori vizați de această măsură:

a) actorii excepționali, pentru care pensionarea va fi o binefacere, pentru că nu vor mai fi obligați să joace pe salarii derizorii. Situația financiară a acestor titani ai teatrului se va îmbunătăți simțitor. Ei vor fi liberi de acum înainte să joace ce vor, în regia cui vor, pe sume pe care le vor negocia – în funcție de valoarea proprie – cu teatrul-gazdă;

b) actori pentru care pensionarea va fi o catastrofă binemeritată. Plecarea lor va

elibera în schema teatrului locuri ce vor putea fi ocupate de actori valoroși, care se află acum (din cauza lipsei de posturi) în afara schemelor teatrelor.

c) actorii a căror pensionare va fi un dezastru pentru teatrul în care aceștia profesează. Mă refer la acei minunați și modești artiști cărora destinul le-a hărăzit rezolvarea planurilor secundare, lucru de care ei s-au achitat întotdeauna cu admirabilă conștiințozitate.

2. Eu am beneficiat, la Teatrul Național – cu care am onoarea să colaborez –, de o primire nemeritat de bună și de un ajutor mai mult decât generos. Cu aceeași grijă și atenție am fost primit și la UATC, unde activez ca preparator.

3. În acest context, pensionarea devine ultimul examen al vieții artistice. Ea poate fi, după caz, o reconfirmare a valorii sau un vot de neîncredere pe care comunitatea teatrală și publicul îl vor acorda celor ce se apropie de scadență. Consider necesar acest examen.

4. Din perspectiva răspunsului de mai sus, muncesc mult, pentru a fi din ce în ce mai bun și pentru a nu ajunge în situații delicate.

Anchetă realizată de
Mădălina Tulinescu
Florentina Bucur

Întrebările cu privire la pensionarea "salariaților" din teatre s-au născut în redacție la cazul poveștilor și zvonurilor; am receptat indignările unora și demonstrațiile de necesitate ale altora. (Pensia, ca și mocirea, e ceva care îi privește pe alții.) Nu aveam o poziție anume, deși faptul că decizia se referea la artiști ca la o categorie de funcționari nu era o premisă prea simpatică. Nici ideea că pensionarea ar fi o componentă a reformei nu stă în picioare. "Se eliberează astfel locuri pentru tineri", ni se spune, dar asta presupune existența în continuare a unei scheme fixe, prestabilite, care nu se modifică potrivit datelor realității. Nu directorul artistic, nu regizorul, nu structura repertoriului determină configurația trupei, ci invers. Degeaba se fac locuri în schemă pentru tinerele talente, dacă nu există programul și contextul creator care să le pună în valoare.

Decizia pensionării pentru limită de vârstă poate fi și o formă delicată prin care autoritatea atotăstăutoare se eliberează de "balastul" din teatru, de persoanele care se numesc actori, dar nu joacă de mult timp. De mult timp nu joacă însă și actori foarte talentați, pentru că nu s-a găsit, în învâlmășeala ultimilor ani, un loc potrivit pentru ei. Dacă acum, când sunt la vedere pe statul de plată, nu-i ia nimeni în seamă, ce se va întâmpla când nu vor mai fi prezenți nici măcar formal? Memoria oamenilor de teatru, atât de prodigioasă în materie de texte, este foarte limitată când e vorba de oameni în carne și oase. "Cine este necesar, va fi angajat și va avea venituri suplimentare, iar cine nu – nu." Necesărilor poate deveni și cel care bate mai des la ușă. Să nu ne prefacem că trăim într-o lume ideală în care valorile se impun de la sine și impostura se volatilizează printr-o simplă decizie a autorităților.

Citind răspunsurile celor direct interesați, reiese clar că aproape nimeni nu percepe perspectiva pensiei ca pe o măsură reformatoare, ci ca pe o problemă de destin individual sau de readaptare colectivă la încă un criteriu birocratic. Își amintesc oare "reformiști" de astăzi indignarea din lumea teatrului când Zabaria Stancu i-a pensionat pe marii artiști ai Naționalului? Unii au revenit pe scenă, dar niciodată n-a mai fost la fel.

Când adulții încep reforma cu bătrânii, se pot aștepta la orice din partea copiilor.

M.B.

Oana Ioachim și Petre Nicolae
în *Dansul sergentului Musgrave* de John Arden

